

Paula Vuorenpää

VN/26434/2023

Valtioneuvoston asetus sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2024

Pääasiallinen sisältö

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 4 luvun 7 a §:n 1 momentin nojalla ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetus sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2024. Asetuksessa vahvistetaan enimmäishinta, jota sovelletaan Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehneen tilausvälityskeskuksen välittämiin taksimatkoihin. Asetusta sovelletaan myös taksimatkoihin, joita koskevan palvelujen tuottajan kanssa Kansaneläkelaitos on tehnyt sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta alueella, jolla ei ole Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimusta tehnyttä tilausvälityskeskusta.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuus

Sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n 1 momentin mukaan sairausvakuutuksesta korvattavasta taksimatkasta vakuutetulta perittävistä enimmäishinnasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Enimmäishinta perustuu korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Sosiaali- ja terveysministeriön on asetusta ja sen muutoksia valmisteltaessa kuultava Kansaneläkelaitosta ja asianomaisia toimijoita edustavia järjestöjä.

Sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n 2 momentin mukaan kuljetuspalvelujen tuottaja, joka ajaa Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehneen tilausvälityskeskuksen välittämiä taksimatkoja, voi veloittaa välityskeskuksen välittämistä matkoista enintään 1 momentissa tarkoitetun enimmäishinnan. Alueella, jolla ei ole sellaista tilausvälityskeskusta, enimmäishinta koskee taksimatkoja, joita koskevan palvelujen tuottajan kanssa Kansaneläkelaitos on tehnyt sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta.

Sairausvakuutuslain 4 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan taksin käytön korvausperusteena käytetään 7 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen taksien osalta 7 a §:n 1 momentissa tarkoitettua enimmäishintaa, jollei Kansaneläkelaitos ole sopinut palvelujen tuottajan kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta. Käytettäessä muuta taksia vakuutetulle maksetaan matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Edellä mainitut sairausvakuutuslain taksimatkan enimmäishintaa koskevat säännökset ovat voimassa väliaikaisesti. Alun perin ne on säädetty olemaan voimassa 1 päivästä heinäkuuta 2018 saman vuoden loppuun saakka ja sittemmin 31.12.2021 saakka ja edelleen 31.12.2024 saakka. Säännösten väliaikaisella voimassaololla on pyritty alun perin turvaamaan sairausvakuutuksen taksinkäytön korvausten jatkuvuutta siirtymävaiheessa liittyen liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) voimaantumiseen ja taksiliikennelain (217/2007) kumoutumiseen. Voimassaolon jatkamisella on haluttu varmistaa taksinkäytön korvauksille varattujen varojen riittävyys.

Valtioneuvosto on antanut joulukuussa 2022 asetuksen sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2023 (1041/2022), joka on voimassa vuoden 2023 loppuun. Asetuksen mukaan taksin käytöstä perittävä enimmäishinta muodostuu perusmaksusta, ajomatkamaksusta, odotusmaksusta avustamislisästä ja arvonlisäveron osuudesta.

Paula Vuorenpää

VN/26434/2023

2 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Kansaneläkelaitos vastaa sairausvakuutuslain mukaisten matkakorvausten toimeenpanosta.

Asetuksen valmistelusta erityisesti esteettömien ajoneuvojen saatavuuden näkökulmasta on pidetty kuulemistilaisuus, johon osallistuivat Kansaneläkelaitos, Suomen Taksiliitto ry, Suomen Esteettömät ja Paaritaksit ry, Suomen palvelutaksit ry ja Vammaisfoorumi ry.

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä, koska voimassa olevaan asetukseen nähden ehdotetaan vain numeerisia muutoksia.

Hankkeen asiakirjat ovat saatavilla valtioneuvoston hankesivuilta hanketunnuksella STM073:00/2023.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinta perustuu korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Sairausvakuutuslain perustelujen (HE 164/2017 vp) mukaan kustannusmuutoksia ja hintaan sisältyvää voittoa voidaan arvioida erilaisten tilastoaineistojen avulla. Kustannusmuutosten arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi taksiliikenteen kustannusindeksiä, jonka Tilastokeskus laatii neljännesvuosittain. Kustannusindeksi kuvaa taksi-, invataksi- ja yksityisen kuljetusliikenteen kustannustekijöiden hintojen muutoksia. Kustannustekijöitä ovat muun muassa palkat, poltto- ja voiteluaineet, korjaus, huolto, renkaat ja pääoman poisto.

Polttoaineen hinnan nousun johdosta taksimatkojen enimmäishintoja korotettiin väliaikaisesti 5,8 prosenttia ajalla 1.7.–31.12.2022 vakuutettujen hoitoon pääsyn turvaamiseksi. Kustannusmuutosta arvioitaessa tarkasteltiin kustannusindeksin pistelukuja maaliskuun 2021 ja maaliskuun 2022 välillä. Valtioneuvoston asetuksella sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2023 (1041/2022) enimmäishinnat pidettiin samalla tasolla kuin ne olivat ajalla 1.7.–31.12.2022, sillä kustannusindeksin perusteella kustannukset olivat yhä samalla, kohonneella tasolla. Viimeisin kustannusindeksijulkaisu osoittaa taksiliikenteen kustannusten kohonneen vuoden 2022 maaliskuun pisteluvusta (117,9) vuoden 2023 syyskuun pistelukuun (123,2) noin 4,5 prosenttia.

Asetuksen rakenne on pysynyt samanlaisena sen voimaantulosta lähtien. Hintarakenne vaikuttaa autoilijoiden kannustimiin tarjota erilaisia kyytejä. Saatavuushaasteita on alkanut ilmetä erityisesti suurten esteettömien ajoneuvojen osalta varsinkin kaupunkialueen lyhyillä matkoilla sekä haja-asutusseudulla. Tähän vaikuttaa muun muassa se, että matka korvataan ainoastaan ajalta, jonka asiakas on kyydissä. Lisäksi suuret esteettömät ajoneuvot ovat hankintahinnaltaan kalliita erityisvarusteltuja autoja. Matkaan sisältyy paitsi vaativien apuvälineiden kiinnittämistä, myös asiakkaan erityistä avustamista hoitopaikkaan ja takaisin kotiin.

Sairausvakuutuslakiin perustuvien matkakorvausten tarkoituksena on osaltaan turvata vakuutettujen yhdenvertainen oikeus saada tutkimusta ja hoitoa asuinpaikasta riippumatta korvaamalla osa sairauden, raskauden tai synnytyksen vuoksi tehdyn matkan aiheuttamista tarpeellisista kustannuksista.

Sairausvakuutuksesta korvattavilla taksimatkoilla on erityinen merkitys niiden henkilöiden kannalta, joilla ei terveydentilan tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta valita muuta liikkumisen vaihtoehtoa. Suuri esteetön ajoneuvo on usein välttämätön edellytys esimerkiksi pyörätuolilla liikkuvan henkilön terveydenhuoltoon pääsyn kannalta.

Autoilijoiden toimintaympäristöön vaikuttavat myös sairausvakuutuslain enimmäishintasääntelyn voimaantulon jälkeen tapahtuneet muutokset. Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta.

Paula Vuorenpää

VN/26434/2023

Samaan aikaan voimaan astuivat sairausvakuutuslain muutokset, joiden myötä merkittävä osa yksityiseen sairaanhoitoon kohdistuvista matkoista jäi korvattavuuden ulkopuolelle (laki sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta (1168/2002).

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi olisi tarpeellista arvioida hintarakennetta ja sen mukaisten maksuluokkien keskinäisiä suhteita sekä niiden vaikutuksia. Kansaneläkelaitoksen ja sen kilpailuttamien palveluntuottajien välinen 31.12.2024 asti jatkuva sopimuskausi rajoittaa kuitenkin sitä, kuinka paljon enimmäishintojen rakennetta sopimuskauden aikana voidaan muuttaa. Kansaneläkelaitoksen ja palveluntuottajien väliset hinnat on sovittu nykyisen taksarakenteen mukaisesti, ja taksarakennetta muutettaessa sopimuksen hintojen vastaavat muutokset merkitsisivät julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun laissa (1397/2016) tarkoitettua sopimuksen olennaista muuttamista. Siksi asetuksen hintarakennetta ei ole kesken sopimuskauden mahdollista muuttaa

Enimmäishinta perustuu kustannusten ohella korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin. Sairausvakuutuksesta korvattaviin taksimatkoihin ei ole varattu valtion talousarviossa indeksikorotuksia suurempaa määrärahaa, jolla voitaisiin tukea esimerkiksi esteettömien ajoneuvojen saatavuutta. Sen vuoksi kannustimiin ei ole myöskään mahdollista vaikuttaa kohdennetuilla korotuksilla.

Saatavuuteen liittyvistä haasteista huolimatta valtaosa kuljetuksista toteutuu Kansaneläkelaitoksen seurantatietojen perusteella sen solmimien palvelusopimusten mukaisesti. Vuodelle 2024 annettavassa enimmäishinnassa on tarpeen huomioida indeksiin perustuva kustannusnousu. Taksimatkan enimmäishintaa koskevat sairausvakuutuslain säännökset on annettu väliaikaisina 31.12.2024 saakka. Voimassaolon jatkon arvioinnin ja muun matkakorvausjärjestelmää koskevan kehittämistyön yhteydessä on tarpeen tarkastella taksimatkojen korvausperusteita kokonaisuutena.

Edellä kuvatuilla perusteilla enimmäishintoja korotettaisiin 4,5 prosenttia. Korotus kohdistettaisiin saman prosenttiluvun mukaisesti kaikkiin asetuksessa mainittuihin hintoihin.

4 Pääasialliset vaikutukset

Vuonna 2022 sairaanhoitovakuutuksen sairaanhoitokorvausten matkakustannukset olivat yhteensä 306 miljoonaa euroa. Tästä taksilla tehtyjen matkojen korvausten osuus oli noin 182 miljoonaa euroa. Taksinkäytön kustannuksen korvaukset maksetaan sairausvakuutusrahastosta sairaanhoitovakuutuksen kuluina, jotka rahoitetaan 67 prosentilla valtion varoista ja 33 prosentin osuudella vakuutettujen sairaanhoitomaksujen tuotoilla.

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön kustannusten korvausperusteena käytetään asetuksen sijasta Kansaneläkelaitoksen palvelujen tuottajan kanssa sopimaa hintaa alueilla, joilla toimii Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen suorakorvausmenettelystä tehnyt tilausvälityskeskus. Asetus ei tulisi sovellettavaksi myöskään Ahvenanmaalla, jossa ei ole tilausvälityskeskusta, vaan Kansaneläkelaitos korvaa vakuutetulle matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sairausvakuutuslain 4 luvun 8 §:n 2 momentin perusteella. Asetuksen mukainen enimmäishinta tulisi käytännössä suoraan sovellettavaksi vain, jos jokin Kansaneläkelaitoksen kilpailuttama tilausvälityskeskus lopettaisi yllättäen toimintansa ja Kansaneläkelaitos tekisi sopimuksia suoraan taksien kanssa siksi väliajaksi ennen kuin uusi kilpailutettu tilausvälityskeskus aloittaisi toimintansa alueella.

Asetuksen mukainen hinta vaikuttaa kilpailutettavaan hintaan siten, että Kansaneläkelaitos ei voi tehdä sopimusta asetuksen mukaista enimmäishintaa kalliimmalla hinnalla. Tätä kautta asetuksella on välillisiä valtiontaloudellisia vaikutuksia asetuksen turvatessa sairausvakuutuksen matkakorvausten taksinkäytön korvauksista maksettavien varojen riittävyttä.

Paula Vuorenpää

VN/26434/2023

Lisäksi Kansaneläkelaitoksen ja palveluntuottajien välisten sopimusten mukaan palveluntuottajalle maksettavia hintoja tarkistetaan vuosittain kulloinkin voimassa olevan valtioneuvoston sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta annetun asetuksen mukaisesti siten, että palveluntuottajalle maksettavat hinnat lasketaan voimassa olevan asetuksen mukaisista enimmäishinnoista palveluntuottajan tarjoaman alennusprosentin mukaisesti.

Jos arvioidaan, että kilpailutetut hinnat tulevat nousemaan vastaavasti kuin asetuksen mukainen enimmäishinta, indeksikorotuksen vaikutus taksimatkojen korvausmenoihin tulisi olemaan noin 8,2 miljoonaa euroa. Valtion osuus tästä olisi noin 5,5 miljoonaa euroa, minkä suuruinen korotustarve on otettu huomioon matkakustannusten korvausmenojen määrärahan mitoituksessa.

Kansaneläkelaitoksen mukaan aiemmat enimmäishintoihin tehdyt korotukset ovat siirtyneet suoraan autoilijoille maksettavaan hintaan, eivätkä palveluntuottajat ole korottaneet omia hintojaan vastaavalla korotuksella autoilijoille. Autoilijan palveluntuottajalle maksama provisio peritään prosenttimääräisesti, ja se nousee samassa suhteessa kuin autoilijoille maksettava korvaus.

5 Lausuntopalaute

Asetusluonnos on lausuntokierroksella ajalla 26.10.2023—24.11.2023. Lausuntopyyntö lähetetään seuraaville tahoille: Akava ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Hyvil Oy, Hyvinvointiala Hali ry, Kansaneläkelaitos, Kilpailu - ja kuluttajavirasto, Kunta - ja hyvinvointialuetyöntajat KT, liikenne - ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, STTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Esteettömät ja Paaritaksit ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen Palvelutaksit ry, Suomen Taksiliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, valtiovarainministeriö ja Vammaisfoorumi ry.

Lausunnot ovat julkisia ja ne löytyvät sosiaali- ja terveysministeriön hankeikkunasta.

Lausuntopalautteen yhteenveto lisätään lausuntokierroksen jälkeen.

Säädösvalmistelussa on ollut tarpeen poiketa kuulemista koskevasta ohjeellisesta lausuntoajasta, jotta valmistelussa on voitu hyödyntää viimeisintä kustannusindeksijulkaisua ja varata aikaa asetuksen toimeenpanolle.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1.1.2024 ja on voimassa 31.12.2024 saakka.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa sairausvakuutuslain 4 luvun 7 a §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksen sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta vuonna 2024.